

Universitätsbibliothek Wuppertal

C. Cornelii Taciti Opera Qvae Exstant

Tacitus, Cornelius

Antverpiæ, MDLXXXIX

Liber XIII.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-496](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-496)

C. CORNELII TACITI

AB EXCESSV DIVI AVGVSTI

ANNALIVM LIB. XIII.

BREVIARIVM LIBRI.

Nero matrem suam fastidit, denique interficit. Excusat id factum apud Senatum: & is non ignoscit solum, sed laudat. Inde ad deterrima quæque prorupit. currus agitavit. in scenâ cantavit. Quinquennale ludicrum Roma institutum, vario sermone vulgi. Rubellius Plautus amaretur. At Corbulo in Armeniâ strenuè rem gerit: Tygranocerta capit: Tigranem regem is imponit. Contrà in Britanniâ clades accepta, dum Suetonius Paullinus Monam insulam intrasset. & tota penè provincia amissa: quam tamen mirâ constantiâ & unius prælii successu Suetonius idem retinuit. Præfectus urbis domi sue interfectus. supplicium de familiâ sumtum. Lex Maiestatis reuocata. Burrhus obiit. Seneca à pessimis in invidiam vocatur: ideoq; commeatum à Principe petit, nec accipit. Tigellinus unus omnia potest: is Plautum & Sullam interfici curat. Nero Octaviam dimittit: Poppææ iungitur. Seditionem super eâ re populus movet: quæ causâ maturandi Octaviæ exitij. Ea interfecta in Pandateriâ insulâ. Gesta hæc annis circiter quattuor.

C. VIPSANIO. L. FONTEIO CAPITONE

IMP. NERONE. IV. COSSO CORNELIO LENTULO

C. CÆSONIO PÆTO. C. PETRONIO TURPILIANO

P. MARIO CELSO. L. ASINIO GALLO

Coss.

A. V. C.
DCCCXII.
Nero agit
matris ca-
dem.

Per obliquū
simulante
Poppææ.
* animum? ci-
meri ne

Agrippina
scelus tentat:

Sine ipse
Nero.

Qui paula-
tim abiungit
se à matre.

CAIO Vipsanio, Fonteio Coss. diu meditatū scelus non ultra Nero distulit, vetustate imperij coalitâ audaciâ, & flagrantior in dies amore Poppææ. quæ sibi matrimonium, & dissidium Octaviæ incolumi Agrippinâ haut sperans, crebris criminationibus, aliquando per facetias incusare Principem, & pupillum vocare, qui iussis alienis obnoxius non modo imperij, sed libertatis etiam indigeret. Cur enim differri nuptias suas? formam scilicet displicere, & triumphales auos? An fecunditatem, & verum animum timeri? ne vxor saltem iniurias patrum, iram populi adversus superbiam avaritiamque matris aperiat. Quod si nurum Agrippina non nisi filio infestam ferre posset, reddatur ipsa Othonis coniugio. ituram quoquò terrarum, ubi audiret potius contumelias imperatoris, quàm viseret periculis eius immixta. Hæc atque talia lacrymis & arte adulteræ penetrantia, nemo prohibebat: cupientibus cunctis infringi matris potentiam, & credente nullo, vsq; ad cædem eius duratura filij odia. Tradit Cluvius ardore retinendæ Agrippinam potentia eò vsque prouectam, vt medio diei, cum id temporis Nero per vinum & epulas incalesceret, offerret se sæpius temulento comitum, & incesto paratam. Iamque lasciua oscula, prænuntias flagitij blanditias, annotantibus proximis, Senecam contra muliebres illecebras subsidium à femina petiuisse: immisamque Acten libertam, quæ simul suo periculo, & infamiâ Neronis anxia, deferret, peruulgatum esse incestū gloriante matre, nec toleraturos milites profani Principis imperium. Fabius Rusticus nō Agrippinæ, sed Neroni cupitū id memorat, eiusdemque libertæ astu dissectum. Sed quæ Cluvius, eadem ceteri quoque auctores prodidere; & fama huc inclinat, seu conceperit animo tantum immanitatis Agrippina, seu credibilior nouæ libidinis meditatio in ea visa est, quæ puellaribus annis stuprum cum Lepido spe dominationis admiserat, pari cupidine vsque ad libita Pallantis prouoluta, & exercita ad omne flagitium patru nuptiis. Igitur Nero vitare secretos eius congressus: abscedentem in hortos, aut Tusculanum vel Antiatiem in agrum, laudare quòd otium laceret. Postremò vbi cumque haberetur, præ-

retur, prægrauum tunc
an ferro, vel quæ alia vi
pis si daretur, referri ad
nillos tentare ardorem
incentu. atque ipsa
quo nam modo occurrere
dilectus, iussa spernent
sis apud Misenum præ
Agrippinæ iniuria. Ego
ri per artem soluta effu
mare; & si naufragio
quod venti & fluctus de
& aras, & cetera ostend
quando Quinquaginta
elicit, ferendas parentu
rumorem reconciliatio
narum credulitate ad p
tio aduentabat; excipit
est, quæ promontorium
tur. Itabat inter alia na
retur. Quippe succurrit
tata ad epulas erat, v
extitisse proditorum, &
gestamine sellæ. Bui
comiter excepta, super
dò familiaritate inu
tracto in longum com
hærens; siue explendū
quamuis ferum animu
man quietam, quæ cō
progreffa nauis, duobus
ex quibus Creperemus
super pedes cubitanti
per gaudium memorat
grauē, pressusque Car
eminentibus tecti par
tectæ sunt: nec dissolu
rique ignari conscien
inclinare, atque ita
subitam consensus; &
re iactus. Verum Accu
niratur matris Principis
libus telis conficit. A
vultus humero tunc
in lacum vectam, vili
accitam, & honore p
non satis impulsu manu
concidit. obsecrans
solum insidiarum reme
num, qui nuntia filii

retur, prægrauem ratus, interficere constituit: hætenus consultans, veneno, *Deliberat de interficienda.* an ferro, vel quâ aliâ vi. Placuitq. primò venenum. Sed inter epulas Principis si daretur, referri ad casum non poterat, tali iam Britannici exitio. Et ministros tentare arduum videbatur, mulieris usu scelerum aduersus insidias intentæ. atque ipsa præsumendo remedia munierat corpus. Ferrum & cædes quo nam modo occultaretur, nemo reperiebat; & ne quis illi tanto facinori dilectus, iussa sperneret, metuebat. Obtulit ingenium Anicetus libertus, classis apud Misenum præfectus, & pueritiæ Neronis educator, ac mutuis odiis Agrippinæ inuisus. Ergo nauem posse componi docet, cuius pars ipso in mari per artem soluta effunderet ignaram. Nihil tam capax fortuitorum quàm mare; & si naufragio intercepta sit, quem adeò iniquum, vt sceleri assignet, quod venti & fluctus deliquerint? Additurum Principem defunctæ templum, & aras, & cetera ostentandæ pietatis. Placuit sollertia, tempore etiam iuta, quando Quinquatrum festos dies apud Baias frequentabat. Illuc matrem elicit, ferendas parentum iracundias, & placandum animum dictitans; quò rumorem reconciliationis efficeret, acciperetque Agrippinam, facili feminarum credulitate ad gaudia venientem. Dehinc obuius in litora (nam Antio aduentabat) excipit manu & complexu, ducitque Baulos: id villæ nomen est, quæ promontorium Misenum inter & Baianum lacum flexo mari alluitur. Stabat inter alias naus ornatior, tamquam id quoque honori matris daretur. Quippe sueuerat triremi, & classiariorum remigio vehi. Ac tum inuitata ad epulas erat, vt occultando facinori nox adhiberetur. Satis constitit extitisse proditorem, & Agrippinam, auditis insidiis, an crederet ambiguam, gestamine sellæ Baias peruectam. Ibi blandimentum subleuauit metum, comiter excepta, superque ipsum collocata. Nam pluribus sermonibus modò familiaritate iuuenili Nero, & rursus adductus quasi seria consociaret, tracto in longum conuictu, prosequitur abeuntem artius oculis & pectori hærens; siue explendâ simulatione, seu perituræ matris supremus aspectus, quamuis ferum animum retinebat. Noctem sideribus illustrem, & placido mari quietam, quasi cōuincendum ad scelus, dii præbuere. Nec multum erat progressa naus, duobus è numero familiarium Agrippinam comitantibus: ex quibus Crepereius Gallus haut procul gubernaculis adstabat, Aceronia super pedes cubitantis reclinis, poenitentia filij & recuperatæ matris gratiam per gaudium memorabat. cū dato signo, ruere tectum loci multo plumbo graue, pressusque Crepereius, & statim exanimatus. Agrippina & Aceronia eminentibus tecti parietibus fortè validioribus, quamuis oneri cederet, protectæ sunt: nec dissolutio nauigij sequebatur turbatis omnibus, & quòd plerique ignari conscios impediabant. Visum dehinc remigibus, vnum in latus inclinare, atque ita nauem submergere. Sed neque ipsis promptus in rem subitam consensus; & alij contrà nitentes dedere facultatem lenioris in mare iactus. Verum Aceronia imprudens, dum se Agrippinam esse, & vt subueniretur matri Principis, clamitat, contis & remis, & quæ fors obtulerat, naualibus telis conficitur. Agrippina silens, eoque minus agnita, vnum tamen vulnus humero excepit. Nando, deinde occursum lembunculorum Lucinum in lacum vectam, villæ suæ inferunt. Illic reputans, ideo se fallacibus litteris accitam, & honore præcipuo habitam, quodque litus iuxta non ventis acta, non faxis impulsæ naus, summâ sui parte, veluti terrestre machinamentum concidisset, obseruans etiam Aceroniæ necem, simul suum vulnus aspiciens, solum insidiarum remedium esse, si non intelligerentur: misit libertum Agerrinum, qui nuntiaret filio, benignitate deum, & fortunâ eius euasisse grauem casum.

Anicetus solutilem nauem huic rei repperit.

Baias Agrippina elicitur.

Conuiuium excipitur.

Blandè habetur.

Fallaci naui imponitur.

Quæ in parte soluta est.

Agrippina in mare se proiciit.

Nauiculis excepta est, & villa illa.

Ad filium de periculo suo mittit.

casum orare, ut quamvis periculo matris exterritus, visendi curam differret. sibi ad præsens quiete opus. Atque interim securitate simulatâ, medicamina vulnere, & tamenta corpori adhibet. Testamentum Aceroniæ requiri, bonaque obsignari iubet. id tantum non per simulationem. At Neroni nuntios patrati facinoris opperienti, affertur euasisse ictu leui fauciam, & hactenus adito discrimine ne auctor dubitaretur. Tum pauore exanimis, & iam iamque affore obtestans vindictæ properam, siue seruitia armaret, vel militem accenderet, siue ad senatum & populum peruaderet, naufragium & vulnus, & interfectos amicos obiciendo quod contra subsidium sibi? nisi quid Burrhus & Seneca expergiscerentur. quos statim acciuerat, incertum an & antè ignaros. Igitur longum utriusque silentium, ne irriti dissuaderent; & eò descendum credebant, ut nisi præueniretur Agrippina, pereundum Neroni esset. Post Seneca hactenus promptior, respicere Burrhum, ac si scitaretur, an militi imperanda cades esset? Ille prætorianos toti Cæsaris domui obstrictos, & memores Germanici, nihil aduersus progeniem eius atrox ausuros respondit: perpetraret Anicetus promissa. Qui nihil contatus, poscit summam sceleris. Ad illam vocem Nero, illo sibi die dari imperium, auctoremque tanti muneris libertum proficitur. Iret properè, duceretque promissimos ad iussa. Ipse audito, venisse missu Agrippinæ nuntium Agerinum, scenam ultro criminis parat: gladiumque dum mandata perfert, abiicit inter pedes eius. tum quasi deprehenso, vincla iniici iubet: ut exitium Principis molitam matrem, & pudore deprehensi sceleris sponte mortē sumsisse confingeret. Interim vulgato Agrippinæ periculo, quasi casu euenisset, ut quisque acceperat, decurrere ad litus. Hi molitū obiectus, hi proximas scaphas scandere. Alij quantum corpus sinebat, vadere in mare; quidam manus protendere. Questibus, votis, clamore diuersa rogantium, aut incerta respondentium, omnis ora compleri: affluere ingens multitudo cum luminibus, atque ubi incolumem esse pernotuit, ut ad gratandum sese expedire, donec aspectu armati & minitantis agminis disiecti sunt. Anicetus villam statione circumdat, refractaque ianuâ, obuios seruorum arripit, donec ad fores cubiculi veniret: cui pauci adstabant, ceteris terrore irruipientium exterritis. Cubiculo modicum lumē inerat, & ancillarum vna: magis ac magis anxiam Agrippinam, quod nemo à filio, ac ne Agerinus quidem, aliam ferè litore faciem nunc, solitudinem ac repentinos strepitus, & extremi mali indicia. Abeunte dehinc ancillâ, *Tu quoque me deseris*, prolocuta, respicit Anicetum trierarcho Herculeo & Oloarito centurione classario comitatum. Ac si ad visendum venisset, refotam nuntiaret: sin facinus patraturus, nihil se de filio credere, non imperatum parricidium. Circumsistunt lectum percussores, & prior trierarchus suffi caput eius affixit. Nam in mortem centurioni ferrum distringenti, protendens vterum, *Ventre feri*, exclamavit: multisque vulneribus confecta est. Hæc consensu traduntur. Aspexerit ne matrem exanimem Nero, & formam corporis eius laudauerit, sunt qui tradiderint, sunt qui abnuant. Cremata est nocte eadem, conuiuiali lecto, & exsequiis vilibus. Neque dum Nero rerum potiebatur congestâ aut clausâ humo; mox domesticorum curâ, leuem tumultum accepit, viam Miseni propter, & villam Cæsaris dictatoris, quæ subiectos sinus editissima prospectat. Accenso rogo libertus eius, cognomento Mnester, ipse ferro se transegit: incertū caritate in patronam, an metu exitij. Hunc sui finem multos ante annos crediderat Agrippina, contemissetque. Nam consulenti super Nerone, responderunt Chaldaei, fore ut imperaret matremque occideret: atque illa, *Occidat, inquit, dum imperet*. Sed à Cæsare perfecto

Nero con-

sternatus,

et inter-

militat

et non timet

armare

Amicos ad-

uocat.

Illi ancipites

consilij.

Anicetus

iterum rem

suscepit.

Crimen in

Agrippinam

ridicule con-

fingit.

Vulgus ad

periculum

Agrippina

excitati.

Anicetus

ades eius

inruit.

Animosè illa

alloquitur.

At ipse &

alij occidunt.

Viliter so-

pultus.

Prædictum

ei hoc exi-

tium nulli

aut soluitur

multo

fecto demum scelere, magnitudo eius intellecta est: reliquo noctis, modo per silentium defixus, sæpius pauore exsurgens, & mentis inops lucem opperiebatur, tamquam exitium allaturam. Atque eum auctore Burrho, prima centurionum tribunorumque adulatione ad spem firmavit, prehensantium manu, gratantiumque, quod discrimen improvisum, & matris facinus euasisset. Amici dehinc adire templa: & cæpto exemplo, proxima Campaniæ municipia victimis & legationibus lætitiā testari. Ipse diuersâ simulatione, mæstus, & quasi incolumitati suæ infensus, ac morti parentis illacrymans; quia tamen non ut hominum vultus, ita locorum facies mutantur, obuersabatur maris illius & litorum grauis aspectus (& erant qui crederent, sonitum tubæ collibus circum editis, planctusque tumultu matris audiri) Neapolim concessit, litterasque ad senatum misit, quarum summa erat, *Repertum cum ferro percussorem Agerinum, ex intimis Agrippinæ libertis, & luisse eam pœnam eâ conscientia, quâ scelus parauisset. Adiciebat crimina longius repetita, quod consortium imperij, iuraturasque infemina verba pratorias cohortes, idemque dedecus senatus & populi sperauisset: ac posteaquam frustra* oblata sint, infensa militibus patribusque & plebi, dissuasisset donatiuum & congiarium, periculaque viris illustribus instruxisset. Quanto suo labore perpetratum, ne irrumperet curiam, ne gentibus externis responsa daret?* Temporum quoque Claudianorum obliquâ infectione, cuncta eius dominationis flagitia in matrem transtulit, publicâ fortunâ extinctam referens. * Namque & naufragium narrabat. Quod fortuitum fuisse, quis adeo hebes inueniretur, ut crederet? aut à muliere naufragâ missum cum telo vnum, qui cohortes, & classes Imperatoris perfringeret? Ergo non iam Nero, cuius immanitas omnium questus anteibat, sed aduerso rumore Seneca erat, quod oratione tali confessionem scripserat. Miro tamen certamine procerum decernuntur supplicationes apud omnia puluinaria, utque Quinquatrus, quibus apertæ essent insidiæ, ludis annuis celebrarentur. Aureum Mineræ simulacrum in curiâ, & iuxta Principis imago statueretur. Dies natalis Agrippinæ inter nefastos esset. Thrasea Pæ-tus silentio vel breui assensu priores adulationes transmittere solitus, * exitium senatui, ac sibi causam periculi fecit, ceteris libertatis initium non præbuit. Prodigia quoque crebra & irrita intercessere. Anguem enixa mulier, & alia in concubitu mariti fulmine exanimata. iam sol repente obscuratus, & tactæ de celo quattuordecim vrbs regiones. quæ adeo sine curâ deum eueniebant, ut multos post annos Nero imperium & scelera continuauerit. Ceterum quo grauaret inuidiam matris, eaque demotâ, auctam lenitatem suam testificaretur, feminas illustres Iuniam & Calpurniam, præfecturâ functos Valerium Capitonem & Licinium Gabolum sedibus patriis reddidit, ab Agrippinâ olim pulsos. Etiam Lolliæ Paullinæ cineres reportari, sepulcrumque exstrui permisit: quosque ipse nuper relegauerat, Iturium & Calpurnium pœnâ exsoluit. Nam Silana fato functa erat, longinquo ab exilio Tarentum regressa, labante iam Agrippinâ, cuius inimicitias cōciderat, vel tum mitigatâ. Contanti in opidis Campaniæ, quo nam modo urbem ingrederetur, an obsequium senatus, an studia plebis repeteret anxio, contra detrimus quisque quorum non alia regia fecundior exstitit, inuisum Agrippinæ nomen, & morte eius accensum populi fauorem differunt. Iret intrepidus, & venerationem sui coram experiretur. Simul progredi exposcunt, & promptiora quàm promiserant inueniunt, obuias tribus, festo cultu senatum: conium-gum ac liberorum agmina per sexum & ætatem disposita: exstructos quâ in-cederet spectaculorum gradus, quo modo triumphī visuntur. Hinc superbus ac publici seruitij victor, Capitolium adiit, grates exsoluit: seque in omnes

N

libidines

Nero sui im-
pos, casâ ma-
tre.Pratoriani
milites eum
erigunt.Mox amici
& ceteri.Prodigium
circa Agrip-
pinâ tumu-
lum.
Littera Ne-
ronis ad Se-
natum.

* Corruptum

* Iamque
Falsa, & im-
pudentes.Vnde & in
Senecam in-
uidia.Decreta
adulatoria.Thraseas Se-
natu exiit.
* exiit cura
Senatu.Mittora ali-
quot facta
Neronis.Metuit ur-
bem ingredi.Sedilla adu-
lationi para-
tissima.Inde Neroni
contentus
fama.

*Ad viles lu-
dos se appli-
cat.
* ludiorum*

*In circo Va-
ticano cur-
rus regit.*

Mox palam.

*Ad eadem
nobiles ad-
git.*

*Iuuenalia,
ludi.*

*Luxus ad
Stagnum.*

*Et corrupta
paullatim
tota Roma.*

*Citharâ in
publico ca-
nit.
* Manus facies,
lego facibus.*

*Augustani
equites lecti
ad plausum.*

*Ad carmina
etiam se dat.*

** Corrupta
Sed non sine
aliis Phœbis.*

*Philosophis
illudis.*

*Pompeii
eadem per lu-
dos.*

*Ea punita,
sed leuiter.*

libidines effudit, quas malè coërcitas qualiscumque matris reuerentia tarda-
uerat. Vetus illi copia erat curriculo quadrigarum insistere, nec minus fœ-
dum studium citharâ * ludicrum in modum canere, cum cœnaret: quod re-
gibus & antiquis ducibus factitatum memorabat. Idque vatum laudibus
celebre, & deorum honori datum. Enimvero cantus Apollini sacros, talique
ornatu astare, non modò Græcis in vrbibus, sed Romana apud templa, nu-
men præcipuum, & præscium. Nec iam sisti poterat; cum Senecæ ac Burrho
visum, ne vtroque peruinceret, alterum concedere. Clausumque valle Vati-
canâ spatium, in quo equos regeret, haut promiscuo spectaculo. mox vltro
vocari populus Romanus, laudibus extollere, ut est vulgus cupiens volupta-
tum, & si eò Princeps trahat lætum. Ceterum euulgatus pudor non satiata-
tem, ut rebantur, sed incitamentum attulit. Ratusque dedecus amoliri, si plu-
res fœdasset, nobilium familiarum posteros, egestate venales in scenam de-
duxit: quos fato perfunctos ne nominatim tradam, maioribus eorū tribuen-
dum puto. Nam & eius flagitium est, qui pecuniam ob delicta potius dedit,
quàm ne delinquerent. Notos quoque equites Romanos operas arenæ pro-
mittere subegit, donis ingentibus: nisi quòd merces ab eo qui iubere potest,
vim necessitatis affert. Ne tamen adhuc publico theatro dehonestaretur, in-
stituit ludos Iuuenalium vocabulo, in quos passim nomina data. non nobili-
tas cuiquam, non ætas aut acti honores impedimento, quo minus Græci La-
tinive histrionis artem exercerent, vsque ad gestus modosque haut viriles.
Quin & feminae illustres deformia meditari. Extructa quoque apud nemus, quod
nauali stagno circumposuit Augustus, cœuenticula & cauponæ, & posita vxo-
no irritamenta luxus. dabanturque stipes, quas boni necessitate, intemperan-
tes gloriâ consumerent. Inde gliscere flagitia & infamia; nec vlla moribus
corruptis olim plus libidinum circumdedit, quàm illa colluies. Vix artibus
honestis pudor retinetur, nedum inter certamina vitiorū, pudicitia, aut mo-
destia, aut quidquā probi moris reseruaretur. Postremò ipse scenam inscen-
dit, multâ curâ tentans citharam & præmeditans, assistentibus * familiaribus.
acceserat cohors militum, centuriones tribuni que: & mærens Burrhus, ac
laudans. Tuncque primùm conscripti sunt equites Romani, cognomento
Augustanorum, ætate ac robore conspicui, & pars ingenio procaces, alij in
spe potentiæ. Hi dies ac noctes plausibus personare. Formam Principis vo-
cemque deū vocabulis appellantes, quasi per virtutem clari honoratique
agere. Ne tamen ludicræ tantum Imperatoris artes notescerent, carminum
quoque studium affectauit, contractis quibus aliqua pangendi facultas. Nec
dum insignis * ætatis nati, confidere simul, & allatos vel ibidem repertos ver-
sus connectere; atque ipsius verba quoque modo prolata supplere. quod spe-
cies ipsa carminum docet, nō impetu & instinctu, nec ore vno fluens. Etiam
sapientiæ doctoribus tempus impartiebat post epulas. utque contraria asse-
uerantium discordiæ eruebantur. nec deerant, qui vocē vultuque tristi inter
oblectamenta regia spectari cuperent. Sub idem tempus, leui contentione
atrox cædes orta inter colonos Nucerinos Pompeianosque, gladiatorio spe-
taculo, quod Liuius Regulus, quem motum senatu rettuli, edebat. quip-
pe opidanâ lasciuiâ inuicem incessentes probra, deinde saxa, postremò fer-
rum sumfere, validiore Pompeianorum plebe, apud quos spectaculum ede-
batur. Ergo reportati sunt in urbem multi è Nucerinis trunco per vulnera
corpore, ac plerique liberorum ac parentum mortes deflebant. Cuius rei iu-
diciū Princeps senatui, senatus consulibus permisit. Et rursus re ad patres de-
latâ, prohibiti publicè in decē annos eiusmodi cœtu Pompeiani, collegiaque
quæ

quæ contra leges instituerant, dissoluta. Liuius & qui alij seditionem conciuerant, exilio multati sunt. Motus senatu & Pedius Blæsus, accusantibus Cyrenensibus, violatum ab eo thesaurum Æsculapij, dilectumque militarem pretio & ambitione corruptum. Iidem Cyrenenses reum agebant Acilius Strabonem, prætoriâ potestate usum, & missum disceptatorem à Claudio agrorum, quos regis Apionis quondam* habitos, & Pop. Rom. cum regno relictos, proximus quisque possessor inuaserant, diutinaque licentiâ & iniuriâ, quasi iure & æquo nitebantur. Igitur abiudicatis agris, orta aduersus iudicem inuidia: & senatus ignota sibi esse mandata Claudij, & consulendum Principem respondit. Princeps probatâ Strabonis sententiâ, se nihilo minus subuenire sociis, & usurpata concedere scripsit. Sequuntur virorum illustrium mortes, Domitij Afri, & M. Seruilij, qui summis honoribus, & multâ eloquentiâ viguerant. Ille orando causas, Seruilij diu foro, mox tradendis rebus Romanis celebris, & elegantia vitæ, * quam clariorem effecit, ut par ingenio, ita morum diuersus. Nerone quartum, Cornelio Cosso Coss. quinquennale ludicrum Romæ institutum est, ad morem Græci certaminis, variâ famâ, ut cuncta ferme noua. Quippe erant qui Gn. quoque Pompeium incusatum à senioribus ferrent, quod mansuram theatri sedem posuisset. Nam antea subitariis gradibus, & scenâ in tempus structâ, ludos edi solitos: vel si vetustiora repetas, stantem populum spectauisse: si consideret, theatro dies totos ignauia continuaret. Ne spectaculorum quidem antiquitas seruaretur, quoties * P. R. sederet, nullâ cuiquam ciuium necessitate certandi. Ceterum abolitos paulatim patrios mores, funditus euerit per accitam lasciuia, ut quod usquam corrumpi & corrumpere queat, in urbe visatur, degeneretque studiis externis inuentus, gymnasia & otia, & turpes amores exercendo, Principe & senatu auctoribus. qui non modo licentiam uitii permiserint, sed vim adhibeant. proceres Romani specie orationum & carminum, scenâ polluantur. Quid superesse, nisi ut corpora quoque nudent, & castus assumant, easque pugnas pro militia & armis meditentur? An iustitiam augurij, * & decurias equitum, egregium iudicandi munus expleturos, si fractos sonos & dulcedinem vocum perire audissent? Noctes quoque de decori adiectas, ne quod tempus pudori relinquatur, sed cœtu promiscuo quod perditissimus quisque per diem concupiuerit, per tenebras audeat. Pluribus ipsa licentia placebat, ac tamen honesta nomina prætendebant. Maiores quoque non abhoruisse spectaculorum * oblectamentis, pro fortuna quæ tum erat, eoque à Thuscis accitos histrones, à Thuris equorum certamina, & possessâ Achaiâ Asiaque, ludos curatius editos. neque quemquam Romæ honesto loco ortum, ad theatrales artes degenerauisse, ducentis iam annis à L. Mumij triumpho, qui primus id genus spectaculi in urbe præbuerit. Sed & consultum par-cimonie, quod perpetua sedes theatro locata sit, potius quam immenso sumtu, singulos per annos consurgeret ac strueretur. Nec perinde magistratus rem familiarem exhausturos, aut populo efflagitandi Græca certamina à magistratibus causam fore, cum eo sumtu Resp. fungatur. Oratorum ac vatum victorias incitamentum ingenij allaturas: nec cuiquam iudici graue, aures studiis honestis, & voluptatibus concessis impartire. letitiæ magis quam lasciuie dari paucas totius quinquennij noctes, quibus, tantâ luce ignium, nihil illicitum occultari queat. Sanè nullo insigni dehonestamento id spectaculum transiit. Ac ne modica quidem studia plebis exarsere, quia redditum quamquam scenæ Pantomimi, certaminibus facris prohibebatur. Eloquentiæ primas [* partes] nemo tulit, sed victorem esse Cæsarem pronuntiatum. Græci amictus quos per eos dies plerique incesserant, tum exoleuerant. Inter quæ & sidus cometes effulsit, de quo vulgi opinio est, tamquam mutationem regis portendat. Igitur quasi iam depulso Nerone, quis nam diligeretur inquirebant. & omnium ore Rubellius Plautus celebratur, cui nobilitas per matrem ex Iuliâ familiâ. Ipse placita maiorum colebat, habitu se uero, castâ & secretâ domo; quantoque metu occultior, tanto

Acilius Strabo accusatus.

* auitos,

Domitij Afri mors.

Et Seruilij. Rhena. quæ

A. V. C. DCCCXIII. Quinquennale certamen.

Contra theatrum & ludos dictum.

* prætores edebant.

* Corrupta

Pro his dictum.

* Farn. oblectamenta,

Nero primas tulit.

* Videtur delenda vox, ex manu.

Cometes apparuit.

Is causa rumoribus: Et periculum Plauto.

* Sublaqueum

Qui in Asia
adlegatur.Nero agro-
tar.
* lotoCorbulo Ti-
granocerta
pergit.Diffugiunt,
aut occidunt
se hostes.Mardi eum
incurant.Fame aliisq;
incommodis
laborat.Insidia capi-
ti eius stru-
ita.Tigranocer-
ta in fidem
accepta.Hyrcani cum
Parthis dis-
sident:
societatem
Romanam
petunt.At Corbulo
Armenia re-
liqua subigit.Cui Tigran-
es rex im-
ponitur.

plus famæ adeptus. Auxit rumorem pari vanitate orta interpretatio fulguris. Nam quia discumbentis Neronis apud Simbruina stagna, cui *Sublaqueum nomen est, ictæ dapes, mensaque disiecta erat, idque finibus Tiburtum acciderat, unde paterna Plauto origo, hunc illum numine deum destinari credebant. fovebantque multi, quibus noua & ancipitia præcolere auida & plerumque fallax ambitio est. Ergo permotus iis Nero componit ad Plautum litteras, consuleret sibi & turbis, seque prauè diffamantibus subtraheret. esse illi per Asiam auitos agros, in quibus tutâ & inturbidâ iuuentâ frueretur. Ita illuc cum coniuge Antistiâ & paucis familiarium concessit. Iisdem diebus nimia luxus cupido, infamiam & periculum Neroni tulit, quia fontem aquæ Martiæ ad urbem deductæ nando inceserat: videbaturque potus sacros & cærimoniam loci corpore *toto polluisse. secutaque anceps valetudo, iram deum affirmavit. At Corbulo post delera Artaxata, utendum recenti terrore ratus, ad occupanda Tigranocerta, quibus excisis, metum hostium intenderet, vel si pepercisset, clementiæ famam adipisceretur; illuc pergit non infenso exercitu, ne spem veniæ auferret: neque tamen remissâ curâ, gnarus facilem mutatu gentem, ut segnem ad pericula, ita infidam ad occasiones. Barbari pro ingenio quisque, alij preces offerre, quidam deferere vicos, & in auia digredi: ac fuere qui se speluncis, ac carissima secum abderent. Igitur dux Romanus diuersis artibus, misericordiâ aduersus supplices, celeritate aduersus profugos, immitis iis qui latebras infederant, ora & exitus specuum sarmentis virgultisque completos, igni exurit. Atque illum fines suos prætergredientem incurfauere Mardi, latrocinii exerciti, contraque irruipientem montibus defensi. quos Corbulo immixtis Hyberis vastauit, hostilemque audaciam externo sanguine ultus est. Ipse exercitusque, ut nullis ex prælio damnis, ita per inopiam & labores fatiscebant, carne pecudum propulsa re famem adacti. Ad hæc pænuria aquæ, feruida æstas, longinqua itinera, solâ ducis patientiâ mitigabantur, eodem plura quam gregario milite tolerante. Ventum dehinc in locos cultos: demessæque segetes, & ex duobus castellis in quæ confugerant Armenij, alterum impetu captum; qui primam vim depulerant, obsidione coguntur. Vnde in regionem Taurantium transgressus, improvisum periculum vitauit. Nam haut procul tentorio ejus, non ignobilis barbarus cum telo repertus, ordinem insidiarum, seque auctorem & socios per tormenta edidit. Conuictique & puniti sunt, qui specie amicitiae dolum parabant. Nec multo post legati Tigranocerta missi, patere mœnia afferunt, intentos popularis ad iussa. Simul hospitale donum, coronam auream tradebant. Accepitque cum honore, nec quidquam vrbi detractum, quo promptius obsequium integri retinerent. At præsidium regium, quod ferox iuuentus clauserat, non sine certamine expugnatum est. nam & prælium pro muris ausi erant, & pulsi intra munimēta aggeris, demum irruipientium armis cessere. quæ facilius proueniebāt, quia Parthi Hyrcano bello distinebantur. Miserantque Hyrcani ad Principem Romanum societatem oratum, attineri à se Vologesen pro pignore amicitiae ostentantes, eos regredientes Corbulo, ne Euphratem transgressi hostium custodiis circumuenerentur, dato præsidio ad litora maris rubri deduxit. Vnde vitatis Parthorum finibus, patrias in sedes remeare. Quin & Tiridatem per Medos extrema Armeniæ intransantem, præmisso cum auxiliis Verulano legato, atq. ipse legionibus citis, abire procul ac spem belli amittere subegit: quosque nobis ob regem auersos animi cognouerat, cædibus & incendiis perpopulatus, possessionē Armeniæ usurpabat. cum aduenit Tigranes, à Nerone ad capeiendum imperium dilectis,

dilectus, Cappadocum ex nobilitate, regis Archelai nepos; sed quod diu ob-
 fes apud urbem fuerat, usque ad seruilem patientiam demissus. Nec consensu
 acceptus, durante apud quosdam fauore Arfacidarum. At pleriq. superbiam
 Parthorum perosi, datum à Romanis regem malebant. Additum etiam præ-
 sidium, mille legionarij, tres sociorum cohortes, duæq. equitum alæ. & quo
 facilius nouum regnum tueretur, pars Armeniæ vt cuique finitima, pars Ni-
 poli que & Aristobolo atque Antiocho parere iussæ sunt. Corbulo in Syriam
 accessit, morte Vinidij legati vacuam, ac sibi permissam. Eodem anno ex
 illustribus Asiæ urbibus, Laodicea tremore terræ prolapsa, nullo à nobis re-
 medio, propriis opibus reualuit. At in Italiâ vetus opidum Puteoli, ius Co-
 loniæ, & cognomentum à Nerone adipiscuntur. Veterani Tarentum & An-
 tium ascripti, non tamen infrequentia locorum subuenere, dilapsis pluribus
 in prouincias, in quibus stipendia expleuerant. Neque coniugiis suscipien-
 dis, neque alendis liberis suæti, oib. sine posteris domos relinquebant. Non
 enim, vt olim, vniuersæ legiones deducebantur cum tribunis & centurioni-
 bus, & sui cuiusque ordinis militibus, vt consensu & caritate Remp. effi-
 cerent, sed ignoti inter se, diuersis manipulis, sine rectore, sine affectibus mu-
 tuis, quasi ex alio genere mortalium repente in vnum collecti, numerus ma-
 gis quàm colonia. Comitia prætorum arbitrio senatus haberi solita, quod
 acriore ambitu exarserant, Princeps composuit, tris qui supra numerum pe-
 rebant, legioni præficiendo. Auxitque patrum honorem statuendo, vt qui à
 priuatis iudicibus ad senatum prouocauissent, eiusdem pecuniæ periculum
 facerent, cuius ij qui Imperatorem appellauere. nam antea vacuum id, solu-
 rumque pœnâ fuerat. Fine anni Vibius Secundus eques Romanus, accusan-
 tibus Mauris repetundarum damnatur, atque Italiâ exigitur: ne grauiore
 pœnâ afficeretur, Vibij Crispi fratris fauore enixus. Cesonio Pato, Petro-
 nio Turpiliano Coss. grauis clades in Britaniâ accepta. In quâ neque Auitus
 legatus, vt memorauimus, nisi parta retinuerat, & successor Verannius, modicis
 excursibus siluas populatus, quin ultra bellum proferret, morte prohibitus
 est: magnâ dum vixit seueritatis famâ, supremis testamenti [verbis] ambi-
 tionis manifestus. quippe multâ in Neronem adulatione addidit, subiectu-
 rum ei* prouincias fuisse, si biennio proximo vixisset. Sed tum Paullinus
 Suetonius obtinebat Britannos, scientiâ militiæ & rumore populi, qui nemi-
 nem sine æmulo sinit, Corbulonis concertator: receptæque Armeniæ decus
 æquare domitis perduellibus cupiens. Igitur Monam insulam incolis vali-
 dam, & receptaculum perfugarum aggredi parat, nauesque fabricatur plano
 alueo, aduersus breue litus & incertum. Sic pedites; equites vado secuti, aut
 altiores inter vndas, adnantes equis transmisere. Stabat pro litore diuersa
 acies, densa armis virisque, intercurrentibus feminis: in modum Furiarum,
 veste ferali, crinibus deiectis, faces præferebant. Druidæque circum, preces
 diras sublatis ad cælum manibus fundentes, nouitate aspectus perculere mi-
 litem, vt quasi hærentibus membris, immobile corpus vulneribus præbe-
 rent. Dein cohortationibus ducis, & se ipsi stimulant, ne muliebri &
 fanaticum agmen pauescerent; inferunt signa, sternuntque obuios, & igni
 suo inuoluunt. Præsidium posthac impositum vicis, excisique luci, sæuis su-
 perstitionibus sacri. Nam cruore captiuo adolere aras, & hominū fibris con-
 sulere deos fas habebant. Hæc agenti Suetonio, repentina defectio prouin-
 ciæ nuntiatur. Rex Icenorum Prasutagus, longâ opulentiâ clarus, Cæsa-
 rem heredem duasque filias scripserat, tali obsequio ratus regnum & do-
 mum suam procul iniuriâ fore. quod contrâ vertit. adeo vt regnum, per

* Musila m.
corrupta.

* abs.

Laodicea
terramotus
afflicta.Colonia in
Italiâ deduc-
ta:
Non cum
effectis.De appella-
tionibus lex.Vibius Se-
cundus dama-
natus.A. V. C.
DCCXIV.
Res Britan-
nica.
* Silurus
Verannius in
eâ moritur.

* prouinciæ

Suetonius
Paullinus
successit.Qui Monam
ingreditur.Viri femi-
næ occur-
runt.

Sternuntur.

Præsidium
accipiunt.
* victis.* Manuss.
Ticenorum
Britannia
quâ occisio-
ne defecerit.

Rapina Ro-
manorum.

Trinobantes
rebellant.

* Manus. facti,

Claudij tem-
plum.
* ara

Prodigia
cladis Rom.
nuncia.

* subuertenda

Veterani
auxilium
petunt:

Parce mitti-
tur.

Sed colonia
capta, & ipsi
caesi.

* Ex manus.
Petilio
Legio fissa.

Suetonius
auxilio ac-
currit à Mo-
nâ.
Londinium
venit:

Non mansit,
sede parum
tuta.

Verulamii
Britanni ca-
piunt.

* Ambigue sa-
nitatis locus.

Magna Ro-
manorum
ubi. cades.

* Lego, reddi-
curis

Suetonius de
re summa
aleam incit.

centuriones, domus per seruos, velut capta vastarentur. Iam primum vxor Boudicea verberibus affecta, & filia stupro violata sunt. Præcipui quique Icenorū, quasi cunctam regionē muneri accepissent, auitis bonis exuuntur, & propinqui regis inter mancipia habebantur. Quā contumeliā & metu grauiorū (quando in formam prouinciæ cesserant) rapiunt arma, commotis ad rebellionem Trinobantibus, & qui alij nodum seruitio * assuefacti, resume-
re libertatem occultis coniurationibus pepigerant, acerrimo in veteranos odio. Quippe in coloniam Camalodunum recens deducti, pellebant domi-
bus, exturbabant agris, captiuos, seruos appellando: fouētibz impotentiam veteranorum militibus, similitudine vitæ, & spe eiusdem licentiæ. Ad hæc templum diuo Claudio constitutum, quasi * ara æternæ dominationis aspi-
ciebatur: dilectique sacerdotes, specie religionis, omnes fortunas effunde-
bant. Nec arduū videbatur, excindere coloniam nullis munimentis septam: quod ducibus nostris parū prouisum erat, dum amenitati prius quàm vsui cōsultitur. Inter quæ nullā palam causā delapsū Camaloduni simulacrum victoriæ, ac retro conuersum, quasi cederet hostibus. Et feminæ in furore tur-
bata, adesse exitium canebant. Externosque fremitus in curiā eorum auditos, consonuisse vlulatibus theatrum, visamque speciem in æstuario, notam esse
* subuersæ colonię. Iam Oceanum cruento aspectu: dilabente æstu, huma-
norum corporū effigies relictas, vt Britanni ad spem, ita veterani ad metum trahebant. Sed quia procul Suetonius aberat, petiuere à Cato Deciano pro-
curatore auxilium. Ille haut amplius quàm ducentos sine iustis armis misit: & inerat modica militum manus, tutelā templi freti. Et impredientibus qui
occultæ rebellionis conscij consilia turbabant, neque fossam aut vallum præduxerunt, neque motis senibus & feminis, iuuentus sola restitit: quasi mediā pace incauti, multitudine barbarorum circumueniuntur. Et cetera quidem impetu direpta, aut incensa sunt. Templum in quo se miles conglo-
bauerat, biduo obsessum, expugnatumque. Et victor Britannus* Pato Ceriali legato legionis nonæ in subsidium aduentanti obuius, fudit legionem, & quod peditum interfecit. Cerialis cum equitibus euasit in castra, & muni-
mentis defensus est. Quā clade & odiis prouinciæ, quam auaritiā in bellum egerat, trepidus procurator Catus in Galliam transiit. At Suetonius mirā
constantiam medios inter hostes Londinium perrexit, cognomento quidem colonię non insigne, sed copiā negotiatorum & commeatu maximè celebre. ibi ambiguus an illam sedem bello diligeret, circumspectā infrequentiam mi-
litis, satisque magnis documentis temeritatem Petilij coërcitam, vnius opi-
di damno seruare vniuersa statuit. Neq. fletu & lacrymis auxiliū eius oran-
tium flexus est, quin daret protectionis signū, & comitantes in partem agmi-
nis acciperet. Si quos imbellis sexus, aut fessa ætas, vel loci dulcedo attinue-
rat; ab hoste oppressi sunt. Eadem clades municipio Verulamio fuit, quia barbari omis-
sis castellis præditiq. militarium, quod vberimum spoliant, & deferentes in tutum, læti prædā, & aliorum * insignes petebant. Ad septua-
ginta milia ciuium & sociorum, iis quæ memorauimus locis, occidisse constitit. Neque enim capere aut venundare; aliudve quod belli commercium; sed cades, patibula, ignes, cruces, tamquam * reddituri supplicium, ac præreptā
interim ultione festinabant. Iam Suetonio quartadecima legio cum vexilla-
riis vicesimariis, & è proximis auxiliares, decem ferme milia armatorum erant: cum omittere contationem, & congregi acie parat. diligitque locum
artis faucibus, & à tergo siluā clausum; satis cognito, nihil hostium nisi in
fronte, & apertam planitiem esse sine metu insidiarum. Igitur legionarius
frequens

frequens ordinibus, leui circum armaturâ conglobatus, pro cornibus eques
 astitit. At Britannorum copiae passim per cateruas & turmas exultabant,
 quanta non aliâs multitudo; & animo adeo fero, ut coniuges quoque testes
 victoriæ secum traherent, plaustrisque imponent, quæ super extremum
 ambitum campi posuerant. Boudicea curru filias præ se vehens, ut quamque
 nationem accesserat: *Solitum quidem Britannis feminarum ductus bellare testabatur; sed*
tunc non ut tantis maioribus ortam regnum & opes, verum ut vnam è vulgo, libertatem amis-
sam, consecutum verberibus corpus, contrectatam filiarum pudicitiam vlisci. eò prouectas Ro-
manorum cupidines, ut non corpora, nec senectam quidem, aut virginitatem impollutam relin-
quant. Adesse tamen deos iustæ vindictæ. cecidisse legionem, quæ prælium ausa sit: ceteros castris
occultari, aut fugam circumspicere. Ne strepitum quidem & clamorem tot milium, nedum im-
petus & manus perluros. Si copias armatorum, si causas belli secum expenderent; vincendum
illâ acie, vel cadendum esse. Id mulieri destinatum: uiuerent viri, & seruirent. Ne Sueton-
ius quidem in tanto discrimine flectat. qui quamquam confideret virtuti,
tamen exhortationes & preces miscebat. Ut spernerent sonoras Barbarorum, &
inanes minas. plus illic feminarum quam iuuentutis aspici. imbelles, inermes, cessuros statim, ubi
ferrum virtutemque vincendum, toties fusi agnouissent. etiam in multis legionibus, paucos esse
qui prælia profligarent. gloriæque eorum accessurum, quod modicâ manu, vniuersi exercitus
famam adipiscerentur. Conserti tantum, & pilis emissis, post umbonibus & gladiis stragem
cademque continuarent, prædæ immemores. partâ victoriâ cuncta ipsis cessura. Is ardor ver-
ba ducis sequebatur, ita se ad intorquenda pila expedierat vetus miles & mul-
tâ præliorum experienciâ, ut certus euentus Suetonius, daret pugnae signum.
 Ac primum legio gradu immota, & angustias loci pro munimento retinens,
 postquam propius suggestus hostis certo iactu tela exhauserat, velut * cuneis
 erupit. Idem auxiliarium impetus: & eques protentis hastis, perfringit quod
 obuium & validum erat. Ceteri terga præbuere, difficili effugio, quia cir-
 cumiecta vehicula sepserant abitus. Et miles ne mulierum quidem neci tem-
 perabat. confixaque telis etiam iumenta, corporum cumulum auxerant. Cla-
 ra & antiquis victoriis par eâ die laus parta. quippe sunt qui paulominus
 quam octoginta millia Britannorum cecidisse tradant, militum quadringen-
 tis ferme interfectis, nec multo amplius vulneratis. Boudicea vitam veneno
 finiuit. Et Pœnius Postumus præfectus castrorum secundæ legionis, cogni-
 tis quartadecimanorum vicesimanorumque prosperis rebus, quia pari glo-
 riâ legionem suam fraudauerat, abnueratque contra ritum militiæ iussu du-
 cis, se ipsum gladio transegit. Contractus deinde omnis exercitus, sub pelli-
 bus habitus est, ad reliqua belli perpetranda. Auxitque copias Cæsar, missis
 è Germaniâ duobus legionariorū millibus, octo auxiliariorum cohortibus,
 ac mille equitibus: quorum aduentu, nonani legionario milite suppleti sunt.
 Cohortes alæque nouis hibernaculis locatæ, quodque nationum ambiguum
 aut aduersum fuerat, igni atque ferro vastatur. Sed nihil æquè quam fames
 affligebat ferendis frugibus* incuriosos, & omni ætate ad bellum versâ, dum
 nostros commeatus sibi destinant, gentesque præferoces tardius ad pacem
 inclinât: quia Iulius Classicianus successor Cato missus, & Suetonio discors,
 bonum publicum priuatis simultatibus impediēbat. disperferatque nouum
 legatum opperendum esse, sine hostili irâ & superbiâ victoris clementer de-
 ditis consulturum. Simul in urbem mandabat, nullum prælio finem exspe-
 ctarent, nisi succederetur Suetonio. cuius aduersa, prauitati ipsius, prospera,
 ad fortunam Reip. referebat. Igitur ad spectandum Britannia statum missus
 est ex libertis Polycletus, magnâ Neronis spe, posse auctoritate eius, non mo-
 dō inter legatum procuratoremque concordiam gigni; sed & rebelles Bar-
 barorum

Acie in-
struit:
Et Britanni
contra.

Quibus fe-
mina dux.

Ea suos
acuit:

Et Sueton-
ius suos:

**Vat. sonores*

Sponte valde
promptos.

Romani ex-
ciunt ho-
stem:

**Vat. cuneo*
Inde inua-
dunt:

Fundunt in-
signi victo-
riâ.

Boudicea
sepe interi-
mit:

Et aliâ de
causâ Pœ-
nii.

Aucta vi-
trices copia
à Cæsare.

Suetonius
victoriâ ute-
batur:

**incurioso ho-*
ste, & omni

Nisi Procu-
rator Cæs-
aris impedif-
set.

Polycletus in
Britanniam
venit arbi-
ter:

Non sine ir-
risu hostium.

Turpilius
succedit Sue-
onio.

Roma viro
diuiti Tabu-
la subiecta.

Falsarij
damnati.

Lex Corne-
lia intent.

Praefectus
urbis a seruo
occisus.

Igitur om-
nes familia-
res puniendi,
ex more.
* senatusque in
ipso.

Quem Cas-
sius vigile
retinet.

* quian

barorum animos pace componi. Nec defuit Polycletus, quo minus ingenti agmine Italiae Galliaeque grauis, postquam Oceanum transiuerat, militibus quoque nostris terribilis incederet. Sed hostibus irrisui fuit, apud quos flagrantem etiam tum libertate, nondum cognita libertorum potentia erat. mirabanturque, quod dux & exercitus tanti belli confector seruitiis obedirent. Cuncta tamen ad Imperatorem in mollius relata. Detentusque rebus gerendis Suetonius, quod post paucas naues in litore, remigiumque in iis amiserat, tamquam durante bello tradere exercitum Petronio Turpiliano, qui iam consulatu abierat, iubetur. Is non irritato hoste, neque laceffit, honestum pacis nomen segni otio imposuit. Eodem anno Romae insignia scelera, alterum senatoriam, feruili alterum audaciam, admissa sunt. Domitius Balbus erat praetorius, simul longa senectus, simul orbitate & pecunia infidiis obnoxius. Eius propinquus Valerius Fabianus capeffendis honoribus destinatus, subdidit testamentum, ascitis Vicio Rufino, & Terentio Lentino equitibus Romanis. Illi Antonium Primum & Asinium Marcellum sociauerant. Antonius audaciam promptus, Marcellus Asinio Pollione proauo clarus, neque morum spernendus habebatur, nisi quod paupertatem praecipuum malorum credebatur. Igitur Fabianus tabulas iis quos memorauimus, & aliis minus illustribus, obsignat. Quod apud patres conuictum. Et Fabianus Antoniusque cum Rufino & Terentio lege Cornelia damnantur. Marcellum memoria maiorum, & preces Caesaris, poenae magis quam infamiae exemere. Perculit is dies Pompeianum quoque Aelianum iuuenem quaestorium, tamquam flagitiorum Fabiani gnarum: ei que Italia & Hispania in qua ortus erat, interdictum est. Pari ignominia Valerius Ponticus afficitur, quod reos, ne apud praefectum urbis arguerentur, ad praetorem detulisset; interim specie legum, mox praeparando ultionem elusus. Additur senatusconsultum: **QVI TALEM operam emittasset, vendidisset, ut perinde poenam teneretur, ac si publico iudicio calumniae condemnatus.** Haut multo post praefectum urbis Pedanium Secundum seruus ipsius interfecit: seu negata libertate, cui pretium pepigerat, siue amore exoleri infensus, & dominum aemulum non tolerans. Ceterum cum vetere ex more familiam omnem, quae sub eodem tecto mansitauerat, ad supplicium agi oporteret, concursu plebis, quae tot innoxios protegabat, usque ad seditionem ventum est: senatusque, in quo ipso erant studia nimiam seueritatem aspernantium, pluribus nihil mutandum censentibus. Ex quibus C. Cassius sententiae loco in hunc modum disseruit. *Sapenumero P. C. in hoc ordine interfui, cum contra instituta & leges maiorum noua senatus decreta postularentur: neque sum aduersatus. non quia dubitarem super omnibus negotiis melius atque rectius olim prouisum, & quae conuerterentur in deterius mutari, sed ne nimio amore antiqui moris studium meum extollere viderer. Simul quidquid hoc in nobis auctoritatis est, crebris contradictionibus destruendum non existimabam, ut maneret integrum, si quando Respublica consiliis eguisset. quod hodie euenit, consulari viro domi suae interfecto, per insidias seruiles; quas nemo prohibuit, aut prodidit, quamuis nondum concusso senatusconsulto, quod supplicium toti familiae minitabatur. Decernite hercule impunitatem. At quem dignitas sua defendet, cum praefectura urbis non profuerit? Quem numerus seruorum tuebitur, cum Pedanium Secundum quadringenti non protexerint? Cui familia opem feret, quae ne in metu quidem pericula nostra aduertit? An ut quidam fingere non erubescunt, iniurias suas ultus est interfector? quia de paternae pecuniae transfugerat, aut auitum mancipium detrahebatur? Pronuntiemus ultro, dominum iure casum videri. Libet argumenta conquirere in eo, quod sapientioribus deliberatum est. Sed & si nunc primum statuendum haberemus, creditis ne seruum interficiendi domini animum summis, ut non vox minax excideret? nihil per temeritatem proloqueretur? Sanè consilium occultum,*

culuit, telum inter ignaros parauit. num excubias transfret, cubiculi fores recluderet, lumen inferret, eadem patraret, omnibus nesciis? Multa sceleris indicia praeueniunt serui. Si prodant, possimus singuli inter plures, tuti inter anxios: postremo si pereundum sit, non inulti inter nocentes agere. Suspecta maioribus nostris fuere ingenia seruorum, etiam cum in agris aut domibus iisdem nascerentur, caritatemque dominorum statim acciperent. Postquam vero nationes in familiis habemus, quibus diuersi ritus, externa sacra aut nulla sunt, colluiem istam non nisi metu coercueris. At quidam insontes peribunt. Nam & ex fuso exercitu, cum decimus quisque fuste feritur, etiam strenui sortiuntur. Habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum, quod contra singulos, utilitate publicâ rependitur. Sententiæ Cassij, ut nemo vnus contraire ausus est, ita dissonæ voces respondebant, numerum, aut ætatem, aut sexum, ac plurimorum indubiam innocentiam miserantium. Præualuit tamen pars quæ supplicium decernebat. Sed obtemperari non poterat, conglobatâ multitudine saxa ac faces minitante. Tum Cæsar populum edicto increpuit: atque omne iter quo damnati ad pœnam ducebantur, militaribus præliis sepsit. Censuerat Cingonius Varro ut liberti quoque qui sub eodem tecto fuissent, Italiâ deportarentur. Id à Principe prohibitum est, ne mos antiquus, quem misericordia non minuerat, per scæuitiam incenderetur. Damnatus iisdem consulibus Tarquitiis Priscus repetundarum, Bithynis interrogantibus, magno patrum gaudio, qui accusatum ab eo Statilium Taurum proconsulem ipsius meminerant. Censur per Gallias à Q. Volusio & Sex. Africano, Trebellioque Maximo acti sunt, æmulis inter se per nobilitatem Volusio atque Africano: Trebellium dum vterque dedignatur, supra tulere. Eo anno mortem obiit Memmii Regulus, auctoritate, constantiâ, famâ, in quantum præumbrante Imperatoris fastigio datur, clarus, adeo ut Nero æger valetudine, & adulantibus circum qui finem imperio adesse dicebant, si quid fato pateretur, responderit habere subsidium Rempublicam. Rogantibus dehinc in quo potissimum, addiderit, in Memmio Regulo. Vixit tamen post hæc Regulus, quiete defensus, & quia nouâ generis claritudine, neque inuidiosis opibus erat. Gymnasium eo anno dedicatum à Nerone, præbitumque oleum equiti ac senatui Græcâ facilitate. P. Mario, L. Asinio consulibus, Antistius prætor quem in tribunatu plebis licenter egisse memorauimus, probrosa aduersus Principem carmina factitauit: vulgauitque celebri conuiuio, dum apud Ostorium Scapulam epulatur. Exin à Cossutiano Capitone, qui nuper senatorium ordinem precibus Tigellini foci sui receperat, maiestatis delatus est. Tum primum reuocata ea lex credebatur, quæ haut perinde exitium Antistio, quàm Imperatori gloriam quæsiuit, ut condemnatus à senatu, intercessione tribuniciâ morti eximeretur. Et cum Ostorius nihil audiuisse pro testimonio dixisset, aduersis testibus creditum. Censuitque Iunius Marullus consul designatus, adinendam reo præturam, necandumque more maiorum. Ceteris inde assentientibus, Pætus Thrasea multo cum honore Cæsar, & acerrimè increpito Antistio, *Non quidquid nocens reus pati mereretur, id egregio sub Principe, & nullâ necessitate obstricto senatu, statuendum differuit. carnificem & laqueum pridem abolita: & esse pœnas legibus constitutas, quibus sine iudicis scæuitiâ & temporum infamiâ, supplicia decernerentur. Quin insulâ publicatis bonis, quo longius fontem vitam traxisset, eo priuatim miserior, & publicè clementiæ maximū exemplum futurum.* Libertas Thraseæ silentium aliorum rupit. Et postquam discessionem consul permiserat, pedibus in sententiam eius iere, paucis exemptis: in quibus adulatione promississimus fuit A. Vitellius, optimum quemque iurgio laceffens, & respondentem reticens, ut pauca ingenia solent. At consules perficere senatus decretum non ausi, de consensu scripsere Cæsari. Ille inter pudorem & iram contatus, postremo

Multi infra-
ctum ibant.

Sed frustra.

Præsidio di-
sposte, om-
nes interfe-
cti.Census Gal-
liarum.Memmij Re-
guli mors, &
elogium.Gymnasium
Nero dedi-
cat.A. V. C.
DCCCXV.
Antistius
Maiestatis
delatus.De eo dam-
nando va-
riant.Mitiora
Thraseas
censet.* Eam, lētie,
seruitium
Et obtinet.Tamen ad
Cæsarem
refertur.

Ille ambiguo
& iracundie
responder.

Veiento simi-
li crimine
vocat in
discrimen.

Is Italia pul-
sus.

Burrhus
obit, alle-
rum rei Ro-
fulcrum.

Cum suspi-
cione Casa-
riani veneni.

Duo Præse-
di prætorio.
Fenius Ru-
fus:
Et Tigelli-
nus.

Seneca au-
toritas la-
basit.

In eum cri-
mina.

Ipsæ caute
pariter &
animose se
defendit.

postremo rescripsit, nullâ iniuriâ prouocatum Antistium grauissimas in Principem con-
tumelias dixisse. earum ultionem à patribus postulatam. Et pro magnitudine delicti poenam
statui par fuisse. ceterum se qui seueritatem decernentium impediturus fuerit, moderationem non
prohibere. statuerent ut vellent, datâ etiam absoluedi licentiâ. His atque talibus recitatis,
& offensione manifestâ, non ideo aut consules mutauere relatione, aut Thra-
sea decessit sententiâ, ceteriue, quæ probauerant deseruere: pars ne Principem
obieciisse inuidiâ viderentur, plures numero tuti, Thrasea suetâ firmitudine
animi, & ne gloria intercideret. Haut dispari crimine Fabricius Veiento con-
fictatus est, qui multa & probrosa in patres & sacerdotes composuisset, iis
libris quibus nomen Codicillorum dederat. Adiciebat Talius Geminus ac-
cusator, venditata ab eo munera Principis & adipiscendorum honorum ius.
quæ causâ Neroni fuit suscipiendi iudicij. Conuictumque Veientonem
Italiâ depulit, & libros exuri iussit, conquisitos lectitatosque donec cum pe-
riculo parabantur: mox licentiâ habendi, obliuionem attulit. Sed grauescen-
tibus in dies publicis malis, subsidia minuuntur. Concessitque vitâ Bur-
rhus, incertum valetudine an veneno. Valetudo ex eo coniectabatur, quod in
se tumescentibus paulatim faucibus & impedito meatu, spiritum finiebat.
Plures iussu Neronis, quasi remedium adhiberetur, illitum palatum noxio
medicamine asseuerabant: & Burrhum intellecto scelere, cum ad visendum
Princeps venisset, aspectum eius auersatum, sciscitanti que hætenus respon-
disse, Ego me bene habeo. Ciuitati grande desiderium eius mansit per memoriam
virtutis, & successorum alterius segnem innocentiam, alterius flagrantissima
flagitia & adulteria. quippe Cæsar duos prætoris cohortibus imposuerat:
Fenium Rufum ex vulgi fauore, quia rem frumentariam sine quæstu tracta-
bat: Sofonium Tigellinum, veterem impudicitiam atque infamiam in eo se-
cutus, ac quæ illi pro cognatis moribus fuere. Validior Tigellinus in animo
Principis, ex intimis libidinibus assumptus. Prosperâ populi & militum fa-
mâ Rufus, quod apud Neronem aduersum experiebatur. Mors Burrhi infre-
git Senecæ potentiam, quia nec bonis artibus idem virium erat, altero velut
duce amoto, & Nero ad deteriores inclinabat. Hi variis criminationibus Se-
necam adoriuntur, tamquam ingentes & priuatum modum euectas opes adhuc augetet,
quodque studiâ ciuium in se verteret, hortorum quoque amœnitate & villarum magnificentia
quasi Principem supergrederetur. Obiciebant etiam eloquentiæ laudem vni sibi asciscere, &
carmina crebrius facitare, postquam Neroni amor eorum venisset. Nam oblectamenti Prin-
cipis palam iniquum, detractare vim eius equos regentis, illudere voces quoties caneret. Quem ad
finem nihil in Rep. clarum fore, quod non ab illo reperiri credatur? Certe finitam Neronis pueri-
tiam & robur iuuentutis adesse. exueret magistrum, satis amplis doctoribus instructus, maioribus
suis. At Seneca criminantium non ignarus, prodentibus iis quibus aliqua
honesti cura, & familiaritatem eius magis aspernante Cæsare, tempus sermo-
ni orat: & accepto, ita incipit. Quartusdecimus annus est Cæsar, ex quo spei tue admo-
tus sum, octauus ut imperium obtines. Medio temporis tantum honorum atque opum in me cu-
mulaſti, ut nihil felicitati meæ desit, nisi moderatio eius. Utar magnis exemplis, nec meæ fortu-
næ, sed tuæ. Atauus tuus Augustus, M. Agrippæ Mitylenense secretum, C. Mæcenati vrbe in
ipsâ, velut peregrinum otium permisit: quorum alter bellorum socius, alter Romæ pluribus labo-
ribus iactatus, ampla quidem, sed pro ingentibus meritis præmia acceperant. Ego quid aliud mu-
nificentiæ adhibere potui quàm studia, ut sic dixerim, in vmbra educata? è quibus claritudo ve-
nit, quod iuuentutis tuæ rudimentis affuisse videor, grande huius rei pretium. at tu gratiam im-
mensam, innumeram pecuniam dedisti, adeo ut plerumque intra me ipsum voluam: Ego ne eque-
stri & prouinciali loco ortus, proceribus ciuitatis annumeror? Inter nobiles & longa decora præ-
ferentes, nouitas mea emittit? Vbi est animus ille modicis contentus? Tales hortos instruit & per
hæc

hæc suburbana incedit, & tantis agrorum spatiis, tam lato fenore exuberat? Vna defensio occurrit, quod muneribus tuis obniti non debui. Sed uterque mensuram impleuimus, & tu quantum Princeps tribuere amico posset, & ego quantum amicus à Principe accipere. Cetera inuidiam augent, quæ quidem, ut omnia mortalia, infra tuam magnitudinem iacet: sed mihi incumbit mihi subueniendum est. Quo modo in militiâ aut viâ fessus adminiculum orarem: ita in hoc itinere vitæ, senex, & leuissimis quoque curis impar, cum opes meas ultra sustinere non possim, præsidium peto. Tabe eas per procuratores tuos administrari, in tuam fortunam recipi. Nec me in paupertatem ipse detrudam, sed traditis quorum fulgore perstringor, quod temporis hortorum aut villarum curæ seponitur, in animum reuocabo. Superest tibi robur, & tot per annos nixum fastigij regimen: possumus seniores amici, quiete respondere. Hoc quoque in tuam gloriam cedit, eos ad summa vexisse, qui & modica tolerarent. Ad quæ Nero sic ferme respondit. Quod meditata oratione tua statim occurrat, id primum tui muneris habeo, qui me non tantum præuisa, sed subita expedire docuisti. * Anus meus Augustus Agrippæ & Mecenati usurpare otium post labores concessit, sed in eâ ipsâ ætate, cuius auctoritas tueretur, quidquid illud & qualecumque tribuisset, attamen neutrum datis à se premiis exiit. Bello & periculis meruerant. In his enim iuuenta Augusti versata est. Nec mihi tela & manus tuæ defuissent, in armis agentis. Sed quod præsens conditio poscebat, ratione, consilio, præceptis pueritiam, dein iuuentam meam fouisti. Et tua quidem erga me munera, dum vita suppetet, æterna erunt. Quæ à me habes, horti, & fenus, & villa, casibus obnoxia sunt: ac licet multa videantur, plerique haut quaquam artibus tuis pares, plura tenuerunt. Pudet referre libertinos, qui ditiores spectantur. Vnde etiam rubori mihi est, quod præcipuus caritate, nondum omnes fortunâ antecellis. Verum & tibi valida ætas, rebusque & fructui rerum sufficiens, & nos prima imperij spatia ingredimur: nisi fortè aut te Vitellio ter consuli, aut me Claudio præponis. Sed quantum Volusio longa parcimonia quæsiuit, tantum in te mea liberalitas explere non potest. Quin si quâ in parte lubricum adolescentiæ nostræ declinat, reuocas, inornatumque robur subsidio impensius regis. Non tua moderatio, si reddideris pecuniam, nec quies, si reliqueris Principem, sed mea auaritia, mea crudelitatis metus in ore omnium versabitur. Quod si maximè continentia tua laudetur, non tamen sapienti viro decorum fuerit, vnde amico infamiam parat, inde gloriam sibi recipere. His adiicit complexum & oscula, factus naturâ & consuetudine exercitus velare odium fallacibus blanditiis. Seneca (qui finis omnium cum dominante) grates agit: sed instituta prioris potentiae commutat: prohibet cœtus salutantium: vitat comitantes: rarus per urbem, quasi valetudine infensâ, aut sapientiæ studiis domi attineretur. Perculso Senecâ, promptum fuit Rufum Feniū imminuere, Agrippinæ amicitiam in eo criminantibus. Validiorque in dies Tigellinus; & in alas artes, quibus solis pollebat, gratiores ratus si Principem societate scelerum obstringeret, metus eius rimatur. Compertoque Plautum & Syllam maximè timeri, Plautum in Asiam, Syllam in Galliam Narbonensem nuper amotos: nobilitatem eorum, & propinquos huic Orientis, illi Germaniæ exercitus commemorat. Non se, ut Burrhum, diuersas spes, sed solam incolumitatem Neronis spectare. cui cauere utcumque ab urbanis insidiis præsentia, longinquos motus quoniam modo comprimi posse? Erectas Gallias ad nomen dictatorium, nec minus suspectos Asiæ populos, claritudine aui Drusi. Syllam inopem, unde præcipuam audaciam: & simulatorem segnitiae, dum temeritatē locum reperiret. Plautum magnis opibus, ne fingere quidem cupidinem otij, sed veterum Romanorum imitamenta præferre, assumptâ etiam Stoicorum arrogantia, sectaque, quæ turbidos, & negotiorum appetentes faciat. Nec ultra mora. Sylla sexto die peruectis Massiliam percussoribus, ante metum & rumorem interficitur, cum epulandi causâ discumberet. Relatū caput eius illuſit Nero tamquam præmaturâ canitie deforme. Plauto parari necem, non perinde occultum fuit, quia pluribus salus eius curabatur, & spatium itineris ac maris tempusque interiectum mouerat famam: vulgoque fingeant, petiit ab eo Corbulonem,

Nero subito
respondet.

* Anus

Ah, nimis
hoc veres

Senecam
comiter di-
mittit.

At ille vana
rerum exiit,
& quietem
serio spectat.

Tigellinus
increſcit.

Plautum &
Syllam cri-
minatur.

* Suspectos

Propudum
hominis, etiam
Stoicos.

Sylla occi-
sus.

Parant &
Plautum:

De quo va-
na quadam
sparsa.

Et sane foser
ad audien-
dum aliquid
excitabat:

Sed immo-
rum.

Mortem in-
trepidè ex-
spectat.

Et excipit.

Nero de
utroque ad
Senatū scri-
bit, testè.

Illi appro-
bant.

Octavia ex-
turbatur, in-
ducta Pop-
pæ.

Seruire ad-
ulterum illi
obicitur.

Constantia
Et confiden-
tia ancilla.

* Decit quid-
piam

Octavia re-
uocatur,
motu populi.

Poppæ sibi
metuit.

Neronem
acri oratio-
ne exstimu-
lat.

¶ Tunc
continet

bulonem, tum magnis exercitibus præsentem, si clari atque infantes inter-
ficerentur, præcipuum ad pericula. quin & Asiam fauore iuuenis arma ce-
pisse, nec milites ad scelus missos aut numero validos, aut animo promptos,
postquam iussa efficere nequiverint, ad spes novas transisse vnâ. Hæc in ore
famæ, credentium otio agebantur. Ceterum libertus Plauti celeritate vento-
rum præuenit centurionem, & mandata L. Antistij foceri attulit: *effugeret se-
gnem mortem, otium, suffugium, & magni nominis miserationem. reperturum bonos, consocia-
turum audaces. nullum interim subsidium aspernandum. si sexaginta milites (tot enim aduenie-
bant) propulisset, dum refertur nuntius Neroni, dum manus alia permeat, multa secutura, quæ
ad usque bellum eualescerent. denique aut salutem tali consilio queri, aut nihil grauius audenti
quàm ignauo patiendum esse.* Sed Plautum ea non mouere. siue nullam opem pro-
uidebat inerimis atque exsul; seu tædio ambiguae spei, an amore coniugis &
liberorum, quibus placabiliorem fore Principem rebatur, nullâ sollicitudi-
ne turbatum. Sunt qui alios à focero nuntios venisse ferant, tamquam nihil
atrox immineret, doctoresque sapientiæ Cætanū Græci, Musonium Thufci
generis, constantiam opperientiæ mortis, pro incertâ & trepidâ vitâ suasisse.
Repertus est certè per medium diei nudus, exercitando corpori. Talem eum
centurio trucidauit, coram Pelagone Spadone, quem Nero centurioni & ma-
nipulo quasi satellitibus ministrum regium præposuerat. Caput interfecti
relatum. cuius aspectu, ipsa Principis verba referam: *Quin, inquit, Nero deposito
metu nuptias Poppæ ob eiusmodi terrores dilatas maturare parat, Octauiamque coniugem amo-
liri, quamuis modeste agat, & nomine patris, & studiis populi grauem?* Sed ad senatum
litteras misit, de cæde Syllæ Plautique haut confessus. verum vtriusque tur-
bidum ingenium esse, & sibi incolumitatem Reip. magnâ curâ haberi. De-
cretæ eo nomine supplicationes, utque Sylla & Plautus senatu mouerentur,
grauioribus tamen ludibriis quàm malis. Igitur accepto patrum consulto,
postquam cuncta scelerum pro egregiis accipi videt, exturbat Octauiam,
sterilem dictitans. Exin Poppæ coniungitur. Ea diu pellex; & adulteri Ne-
ronis, mox mariti potens, quendam ex ministris Octauiae impulit, seruilem
ei amorem obicere. destinaturq. reus cognomèto Eucerus, natione Alexan-
drinus, canere tibiis doctus. Actæ ob id de ancillis quæstiones, & vi tormen-
torum victis quibusdam, ut falsa annuerent, plures perstitere sanctitatem
dominæ tueri. Ex quibus vna instanti Tigellino, castiora esse muliebria
Octauiae respondit, quàm os eius. Mouetur tamen primo ciuilis dissidij spe-
cie; domumq. Burrhi, & prædia Plauti, infasta dona accipit. Mox in Cam-
paniam pulsa est, additâ militari custodiâ. Inde crebri questus, nec occulti
per vulgū, cui minor sapientia, & ex mediocritate fortunæ, pauciora pericu-
la sunt. His haut quaquam Nero pœnitentiâ flagitij coniugem reuocauit
Octauiam. Exin læti Capitolium scandunt, deosque tandem venerantur.
Effigies Poppæ prouunt. Octauiae imagines gestant humeris, spargunt flo-
ribus, foroque ac templis statuunt. Itur etiam in Principis laudes, repetitum
venerantium. Iamq. & palatium multitudine & clamoribus complebant,
cum emissi militum globi verberibus & intento ferro turbatos disiecere.
Mutataq. quæ per seditionem verterant. Poppæ hosios repositus est. Quæ
semper odio, tum & metu atrox, ne aut vulgi acrior vis ingrueret, aut Nero
inclinatione populi mutaretur, prouoluta genibus eius: *Non eò loci res suas agi,
ut de matrimonio certet (quamquàm id sibi vitâ potius) sed vitam ipsam in extremum addu-
ctam à clientelis & seruitus Octauiae, quæ plebis sibi nomen indiderint, ea in pace ausis quæ vix
bello euenirent. Arma illa aduersus Principem sumta. ducem tantum defuisse, qui motis rebus
facile reperiretur. Omitteret modo Campaniam & in urbem ipsam pergeret, ad cuius nutum
absentis*

absentis tumultus cicerentur. Quod alioquin suum delictum? quam cuiusquam offensionem? An quia veram progeniem penetibus Caesarum data sit, malle populum Romanum tubicinis Aegyptij subolem imperatorio fastigio induci? Denique si id rebus conducatur libens quam coactus acciret dominam, vel consuleret securitati iusta ultione. Et modicis remediis, primos motus confesse. at si desperent uxorem Neronis fore Octaviam, illi maritum duros. Varius sermo, & ad metum atque iram accommodatus, terruit simul audientem & accendit. Sed parum valebat suspicio in seruo, & quaestionibus ancillarum eluserat. Ergo confessionem alicuius quaeri placet, cui rerum quoque novarum crimen affingeretur. Et visus idoneus maternae necis patrator Anicetus, classi apud Misenum, ut memoravi, praefectus, leui post admissum scelus gratia, deinde grauiore odio: quia grauiorum facinorum ministri quasi exprobrantes aspi-ciuntur. Igitur accitum cum Caesar opera prioris admonet. Solum incolumitati Principis aduersus insidiantem matrem subuenisse: locum haut minoris gratiae instare, si coniugem infensam depelleret. Nec manu aut telo opus. Fateretur Octaviae adulterium. Occulta quidem ad praesens, sed magna ei praemia, & secessus amoenos promittit: vel si negauisset, necem intentat. Ille insitavecordia, & facilitate priorum flagitiorum, plura etiam quam iussum erat, fingit, fateturque apud amicos, quos velut consilio adhibuerat Princeps. Tum in Sardiniam pellitur, ubi non inops exsilium tolerauit, & fato obiit. At Nero praefectum spe sociandae classis corruptum, & incusata paulo ante sterilitatis oblitus, abactos partus conscientiam libidinum, eaque sibi comperta dicto memorat. Insulaeque Pandateria Octaviam claudit. Non alia exsul visentium oculos maiore misericordia affecit. Meminerant adhuc quidam Agrippinae a Tiberio, recentior Iuliae memoria obuersabatur a Claudio pulsa. Sed illis robur aetatis affuerat. Lata aliqua viderant, & praesentem saeuitiam melioris olim fortunae recordatione leuabant. Huic primum nuptiarum dies loco funeris fuit, deductae in domum, in qua nihil nisi luctuosum haberet, erepto per venenum patre, & statim fratre. Tum ancilla dominam validior. Et Poppaea non nisi in perniciem uxoris nupta. Postremo crimen omni exitio grauius. Ac puella vicesimo aetatis anno, inter centuriones & milites, praesagio malorum iam a vita exempta, nondum tamen morte acquiescebat. Paucis dehinc interiectis diebus, mori iubetur: cum iam viduam se & tantum sororem testaretur, communeque Germanici, & postremo Agrippinae nomen ciceret. quam incolumi infelix quidem matrimonium, sed sine exitio pertulisset. Restrigitur vinculis, venaeque eius per omnes artus exsoluuntur, & quia pressus pauore sanguis tardius labebatur, praefueridi balnei vapore enecatur. Adiditurque atrocior saeuitia, quod caput amputatum latumque in urbem Poppaea vidit. Dona ob haec templis decreta. Quod ad eum finem memorauimus, ut quicumque casus temporum illorum nobis vel aliis auctoribus noscent, praesumptum habeant, quoties fugas & caedes iussit Princeps, toties grates deis actas, quaeque rerum secundarum olim, tum publicae cladis insignia fuisse. Neque tamen silebimus, si quod senatusconsultum, adulatione nouum, aut patientiam postremum fuit. Eodem anno libertorum potissimos veneno interfecisse creditum est, Doryphorum quasi aduersatum nuptiis Poppae, Pallantem quod immensam pecuniam longa senectate detineret. Romanus secretis criminationibus incusauerat Senecam ut C. Pisonis socium, sed validius a Seneca eodem crimine percussus est. Vnde Pisoni timor & orta insidiarum in Neronem magna moles, sed improspere.

Alia machi-
na in Octa-
uiam.

Aniceto ad-
ministrato.

Qui fuerunt
adulterinae.

dicto
Octaviae in-
sula clausa.

Magna mi-
seratione po-
puli.

primus

Denique ad
mortem
acta.

Caput Pop-
pae obla-
tum.

O tempora
seruilia!

creditus
Nero liber-
tos aliquos
veneno sol-
lis.